Elintarvikelain uudistus



Maa- ja metsätalousvaliokunta 9.1.2019

Ajankohtaiset muutokset elintarvikelainsäädännössä

- Maakuntauudistus 2021
- Ruokaviraston perustaminen 2019
- EU:n valvonta-asetus (EU) 2017/625
- Elintarvikelain kokonaisuudistus 2021
  - Kansallisten hygienia-asetusten muutokset
  - Norminpurku

Elintarvikelain kokonaisuudistus

- Toimikausi 18.4.2016 – 31.12.2018
- Kokonaisuudistus
- Tavoitteena on vähentää lainsäädännöstä toimijoille ja valvontaviranomaisille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa kuitenkaan vaarantamatta elintarviketurvallisuutta
- Pyritään parantamaan elintarvikelain käytettävyyttä ja soveltuvuutta nykyiseen toimintaympäristöön

Sääntelyä puretaan ja hallinnollista taakkaa kevennetään elintarviketurvallisuutta vaarantamatta

- Tarkastellaan lakia kokonaisuutena
  - uudistetaan myös elintarvikelain nojalla annetut kansalliset hygienia-asetukset, joita on jatkossa kolme:
    1. MMMa elintarvikehygieniasta
    2. MMMa elintarvikevalvonnasta
    3. MMMa zoonooseista
- Suhde EU-lainsäädäntöön
  - informatiivisia viittauksia vähennetään - EU-asetukset jo sellaisenaan voimassa
  - terminologiaa yhtenäistetään EU-lainsäädännön kanssa
- Uuden valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 vaikutukset

Toimijoille lisää vapautta ja vastuuta

- EU:n elintarvikelainsäädäntöön kirjatun periaatteen täysimääräinen soveltaminen
  - elintarvikealan toimija vastaa kaikissa tuotannon, jalostuksen ja jakelun vaiheissa elintarvikkeiden turvallisuudesta ja siitä, että elintarviketoiminta täyttää elintarvikemääräysten vaatimukset
  - omavalvonnan toteuttamiseen enemmän liikkumavaraa
- Elintarvikevalvonnan **riskiperusteisuuden korostaminen** → valvontaa sinne, missä eniten tarvetta
  - valvonta on muutakin kuin valvontakäynti
- Riskiperusteisuutta tuetaan myös valvontamaksujärjestelmän muutoksella
  - korostetaan elintarvikevalvonnan valmentavaa roolia ja mahdollistetaan nykyistä monimuotoisempi viranomaistyö
- Erityisesti asetusten uudistamisella kevennetään sääntelyä
  - rakenteelliset ja toiminnalliset vaatimukset kumotaan niin pitkälle kuin mahdollista elintarviketurvallisuudesta tinkimättä

Elintarvikevalvonta

- Valvonnan fokus huoneistosta **toiminnan valvontaan**
  - perinteistä huoneistoa ei enää välttämättä ole
  - etämyynti, verkkokauppa, liikkuvat toimijat yms.
- **Lihantarkastus** osa elintarvikevalvontaa
  - Ruokavirasto huolehtii elintarvikevalvonnasta (ml. lihantarkastus) teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa
  - maakunta voi hoitaa valvonnan, jos Ruokavirasto ja maakunta niin sopivat

Uusi toimintaympäristö vaatii uusia valvontakäytäntöjä

- Verkkokauppa, etämyynti
  - näytteenotto tunnistautumatta
  - internetsivuston sulkeminen
- Harmaa talous, elintarvikepetokset
  - toimijan luotettavuuden arviointi
  - toistuvat ja huomattavat laiminlyönnit
  - velvoitteidenhoitoselvitys Harmaan talouden selvitysyksiköltä
  - keskeistä viranomaisyhteistyö
- Tarkastus pysyväisluoteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa

Ensisaapumisvalvonta

- Toisesta EU-jäsenvaltiosta tulevien eläinperäisten elintarvikkeiden ensisaapumisvalvonta osaksi maakuntien tekemää riskiperusteista elintarvikevalvontaa
  - nykyinen hajautettu järjestelmä ei toimi
- Elintarviketoiminnan rekisteröinnin/hyväksymisen yhteydessä ilmoitetaan (VATI), tuoko sisämarkkinoilta eläinperäisiä elintarvikkeita → **riskiluokitus**
  - myös toimintaa koskevista olennaisista muutoksista ilmoitettava
  - Ruokavirasto voi antaa määräyksiä, mitä tietoja ilmoitettava (esim. tuotelajit ja volyymit)
- Salmonellaerityistakuiden piirissä olevat tuotteet
  - näytteenottoa ja asiakirjoja koskevat vaatimukset perustuvat EU-lainsäädäntöön
  - huolehditaan kuten aikaisemminkin

Apua vientiin

- Uusien vientimarkkinoiden avaaminen elintarvikkeille
- Vientivalvonta
  - Maakunnat ja Ruokavirasto valvovat toimialueillaan
  - Ruokavirasto osallistuu tarvittaessa määränpäävaltion viranomaisten asettamien tuontivaatimusten selvittämiseen
  - MMMa:lla tarkempia säännöksiä
- Vientitodistukset

Valvontamaksut 1/3

- **Riskiperusteisuuden tukeminen** maksujärjestelmän muutoksilla
  - hallitusohjelman linjausten mukaisesti elintarvikevalvonnan valvontamaksuja kehitetään siten, että maksuilla saataisiin katettua nykyistä paremmin valvonnan ylläpidosta ja toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia
  - elintarvikevalvonnan valmentavan roolin vahvistaminen ja nykyistä monimuotoisemman viranomaistyön mahdollistaminen
- Maakuntien tekemästä suunnitelmallisesta elintarvikevalvonnasta **vuosittain perittävä valvonnan perusmaksu**
  - kalenterivuoden alussa perittävä valvonnan perusmaksu 150 €
  - perusmaksun ulkopuolella alkutuotannon toimijat, kyläkaupat, yleishyödylliset yhteisöt
  - pienimuotoinen elintarvikealan toiminta, jossa vuotuinen liikevaihto alle 10.000 € → toimijan ei katsota kuuluvat suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piiriin → valvonnan perusmaksua ei peritä

Valvontamaksut 2/3

- **Vuosimaksun lisäksi** maakunnan hyväksymän taksan mukainen suoriteperusteinen maksu
  - elintarviketoiminnan rekisteröinti, alkutuotantopaikan ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen, kontaktimateriaalitoimijan ilmoitus
  - valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset
  - uusintatarkastukset: Oiva, kehotuksen noudattaminen, pakkokeinojen noudattaminen
  - vientivalvonta, vientitodistukset
- **Vuosimaksun sijasta**
  - maksu elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä toimivissa elintarvikehuoneistoissa tai teurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa

Valvontamaksut 3/3

- Valvonnan kustannukset kunnissa (arvio) **25-30 milj. € / vuosi**

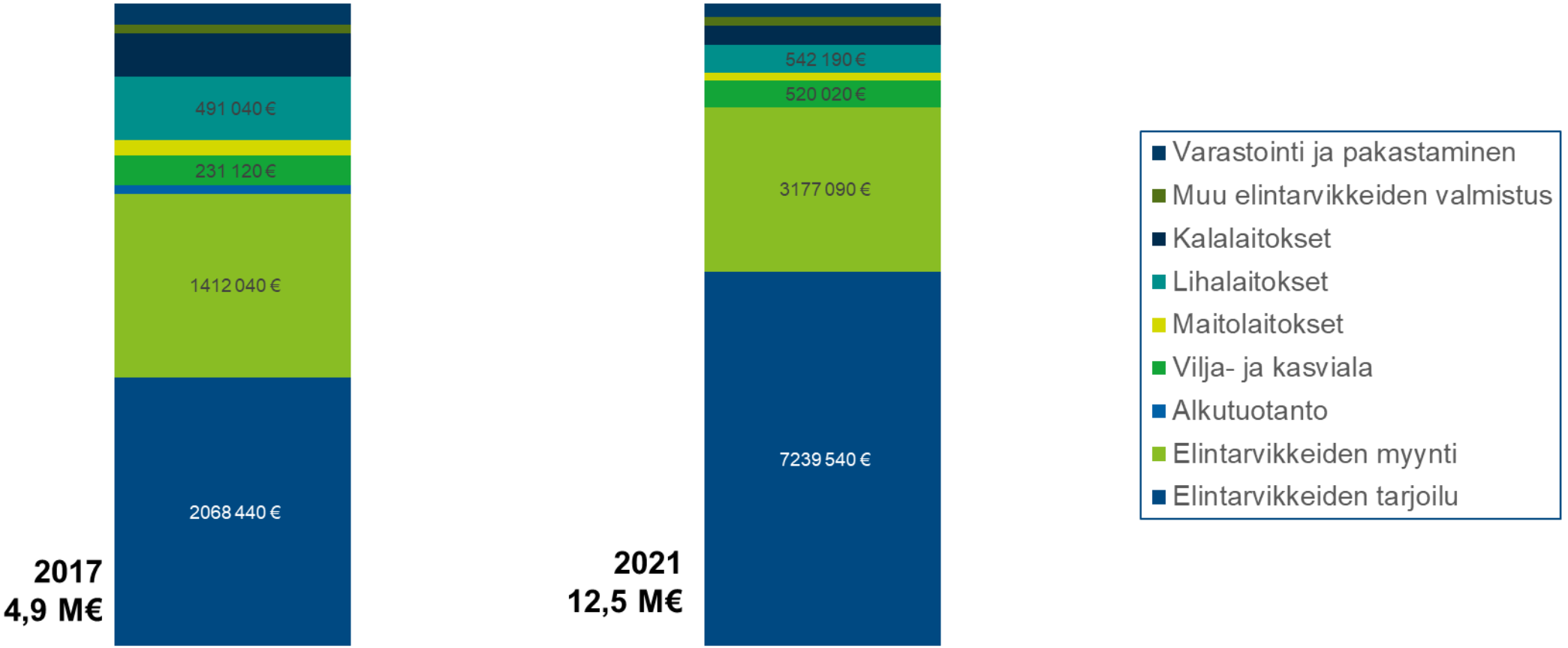
- Maksukertymä 2017 (arvio) **4,9 milj. €**
  - kattavuus **12-14 %** kustannuksista
  - kunnille jää subventoitavaa

- Hallitusohjelman mukaisesti pyritään lähemmäs kustannusvastaavuutta
  - kertymän nosto 2021 (arvio) **12,5 milj. €**
  - Kattaa **40-50 %** kustannuksista

Viranomaisjärjestelmissä olevien elintarvike- ja kontaktimateriaalialan yritysten lukumäärät Suomessa vuonna 2017 (yht. 52 488)



Yritystyyppien suhteellinen osuus maksukertymästä, arvio



Aikataulu

- Lausuntokierros kesä-elokuu 2018
- VN 29.11.2018 → **HE 262/2018** eduskuntaan
- MmV 9.1.2019
- Suunniteltu voimaantulo **1.1.2021** samaan aikaan maakuntauudistuksen kanssa

Maa- ja metsätalousministeriö